

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060101

DOM
2019-03-19
Stockholm

Mål nr
P 7786-18 och
P 7791-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, domar 2018-07-17 i
mål nr P 101-18 och P 523-18, se bilaga A och B

PARTER

Klagande

P 7786-18

1. LO

2. Skiveds Bysamfällighetsförening

P 7791-18

1. JJ

2. LK

Motparter (båda målen)

1. RL

2. SP

3. Miljö- och byggnämnden i Forshaga och Munkfors kommuner

Dok.Id 1468270

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

SAKEN

Bygglov för nybyggnad av enbostadshus och garage på fastigheten A i Forshaga kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens domar upphäver Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och byggnämndens i Forshaga och Munkfors kommuner beslut den 21 november 2017, § 102, och avslår ansökan om bygglov.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

LO, Skiveds Bysamfällighetsförening, JJ och LK har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå ansökan om bygglov.

Miljö- och byggnämnden i Forshaga och Munkfors kommuner (nämnden) har motsatt sig ändring.

RL och **SP** har beretts tillfälle att yttra sig men har inte hörts av.

Mark- och miljööverdomstolen har den 20 augusti 2018 förordnat att vidare åtgärder för att verkställa nämndens beslut om bygglov tillsvidare inte får vidtas.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

LO har sammanfattningsvis anfört att det inte gjorts någon ordentlig undersökning av de geologiska förutsättningarna att bygga på jordbruksmarken.

Skiveds Bysamfällighetsförening har anfört i huvudsak följande: Hänsyn har inte tagits till de unika värdena som det öppna jordbrukslandskapet utgör i tätortsnära miljöer. De gårdar i området som bedriver djurskötsel påverkas negativt av ett planlöst byggande eftersom möjligheter till vinterfoder och bete påverkas. Att använda ett flera hektar stort brukat område för byggnation av ett enda enfamiljshus utgör inte god hushållning från enskild eller allmän synpunkt.

JJ och **LK** har bl.a. anfört följande: Den åkermark som avses bebyggas är en del i ett större sammanhängande åkerområde. I samma område finns det annan mark som är mer lämplig att bygga på. Den planerade tomten kommer till största delen att ligga inom strålningszonen för befintlig kraftledning. De kommer att bli störda av biltrafiken från det planerade bostadshuset.

Nämnden har anfört i huvudsak följande: Byggnadens placering motverkar inte några allmänna intressen. Den aktuella platsen ligger i utkanten av samhället och byggnaden är lokaliserad i kanten av det öppna landskapet på samma sätt som annan bostadsbebyggelse i närområdet. Placeringen minskar risken för ytterligare fragmentisering av den småskaliga jordbruksmarken som idag används för vallodling. Bebyggelsen kommer bara att ta en liten del av fastigheten i anspråk.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

RL och SP har ansökt om bygglov för nybyggnad av enbostadshus och garage på åkermark tillhörande en jordbruksfastighet. Marken omfattas varken av detaljplan eller områdesbestämmelser.

Prövningen av ärenden om bygglov ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov, 2 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900). De grundläggande bestämmelserna om hushållning med sådana områden finns i 3 kap. miljöbalken. Enligt 4 § får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Med brukningsvärd jordbruksmark avses mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion (se prop. 1985/86:3 s. 158 och prop. 1997/98:45 Del 1 s. 239 ff.). Den mark som RL och SP vill bebygga är en del av ett sammanhängande område med åkermark och den används idag för vallodling. Marken får därmed anses utgöra brukningsvärd jordbruksmark (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom 2019-01-11 i mål P 8646-18 och där angivna rättsfall).

För att marken ska få tas i anspråk för bebyggelse krävs alltså enligt 3 kap. 4 § miljöbalken att bebyggelsen behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och

att det aktuella intresset inte kan tillgodoses på ett från samhällets synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk för bostäder.

Bostadsförsörjningsbehovet och intresset av att kunna lokalisera bostäder och arbetsplatser nära varandra är exempel på sådana väsentliga samhällsintressen (prop. 1985/86:3 s. 53). I detta fall har det inte visats att den byggnation som föreslås har ett sådant väsentligt samhällsintresse som avses i bestämmelsen. Det innebär att det inte finns förutsättningar att ge bygglov för den sökta åtgärden. Nämndens beslut ska därför upphävas och ansökan om bygglov avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs och Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, tekniska rådet Tommy Åström samt hovrättsrådet Ralf Järtelius.

Föredragande har varit Lena Lidmark.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-07-17
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr P 101-18

PARTER

Klagande

1. JJ

2. LK

Motparter

1. RL

2. SP

3. Miljö- och byggnämnden, Forshaga/Munkfors kommuner

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Värmlands läns beslut 2017-12-28 i ärende nr 403-9537-17, se bilaga 1

SAKEN

Bygglov för nybyggnad av enbostadshus med garage på fastigheten A

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena.

Dok.Id 388972

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se www.vanersborgstingsratt.domstol.se	0521-27 02 80	måndag – fredag 08:00–16:00

YRKANDEN M.M.

JJ och LK har i första hand yrkat att länsstyrelsens beslut undanröjs och att målet återförvisas till länsstyrelsen för ny erforderlig handläggning och nytt beslut. De har, såsom får tolkas, i andra hand yrkat att mark- och miljödomstolen med ändring av länsstyrelsens beslut upphäver miljö- och byggnämndens bygglovsbeslut. De hänvisar till vad de anfört i länsstyrelsen och har tillagt bl.a. följande.

Länsstyrelsens beslut är daterat den 28 december 2017. Tiden för besvär över miljö- och byggnämndens beslut gick ut den 31 december 2017. CL lämnade in sin besvärsskrivelse den 29 december och ML lämnade in sin den 28 december 2017. Ytterligare minst en person, SN, har besvärat sig över miljö- och byggnämndens beslut. Inlämningsdag är okänd. Länsstyrelsens beslut grundades således på ett ofullständigt underlag varför de anser att ny behandling ska ske och nytt beslut fattas.

Enligt domstolens föreläggande den 9 januari 2018 måste de inkomma med sin komplettering till domstolen senast den 31 januari 2018. Samtidigt kommer bygglovets överklagande av CL, MW, LO, ML och Skiveds samfällighetsförening via SN. Denna grupp har erhållit separat beslut från länsstyrelsen, daterat den 19 januari 2018 (där LK och JJ inte redovisas trots att de är närmaste grannar och permanent bosatta) och därmed är sista dag för överklagande tidigast den 9 februari 2018. De förutsätter därför att deras ärende inte behandlas separat såsom det gjordes i länsstyrelsen, utan tillsammans med övriga klagande.

Såväl plan- och bygglagen som miljöbalken stadgar klart att jordbruksmark inte får användas till bebyggelse om det inte finns starka allmänna intressen för det eller alternativ mark saknas. I detta fall saknas allmänt intresse för byggnation på platsen och dessutom finns med stor säkerhet alternativ plats i t.ex. Rudskogens by där ägaren av A redan har avstyckat ett flertal tomter. Bostadshuset skulle hamna i ett redan exploaterat område. Sökanden av bygglovets äger inte den mark som ska bebyggas och någon handling som visar rättighet att söka bygglov finns inte i ärendet.

I Expressen (s. 6) den 13 januari 2018 finns en debattartikel av riksdagsmännen Daniel Bäckström och Kristina Yngve. Rubriken lyder "*På bara en dag skulle hyllorna gapa tomma*". Artikeln tillkom i samband med konferensen "Folk och Försvar" i Sälen och visar att Sveriges beredskap är ytterst svag när det gäller självförsörjning. Cirka hälften av vår dagliga föda är importerad. De centrallager som finns skulle räcka cirka en vecka. Därför trycker författarna på hur viktigt det är att bevara och öka odlingsbar mark för att jordbrukarna snabbt ska kunna ställa om produktionen om kris skulle uppstå.

I en tidigare ansökan om bygglov ingick även ett stall. Den ansökan avslogs av miljö- och byggnämnden då djurhållning inte ansågs lämplig med tanke på grannar, allergier etc. I nu aktuell ansökan framhåller sökanden att intresset för jordbruk är stort. Såväl detaljplan som områdesbestämmelser saknas för fastigheten och därmed får ekonomibyggnader, som fordras för en näringsverksamhet, uppföras utan tillstånd. Trots att länsstyrelsen givetvis är väl medveten om detta svarar de i sitt beslut den 28 december 2017 att: "*---detta är inte frågor som omfattas av det överklagade beslutet och kan därför inte prövas...*"), men sanningen är ju att ekonomibyggnader aldrig kan prövas eftersom tillstånd inte fordras. Som framgår av bifogade bilder kommer byggnationen att hamna i direkt blickfång från deras fastighet och redan det i sig är kraftigt störande.

Det tilltänkta bostadshuset kommer att ligga mycket nära flera kraftledningar även om placeringen ligger exakt utanför gränsen. Detta talar också för att vald plats är olämplig. Mot bakgrund av ovanstående och vad de framfört i besvär till länsstyrelsen är deras bestämda uppfattning att detta bygglov strider såväl mot PBL som MB samt medför stark störning för dem.

DOMSKÄL

Gällande bestämmelser framgår i allt väsentligt av länsstyrelsens beslut.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det finns samordningsvinster med att hantera samtliga överklaganden av ett och samma bygglovsbeslut i ett och samma ärende. Domstolen noterar dock att länsstyrelsen har hanterat CLs, MWs, LOs, MLs och Skiveds samfällighetsförenings överklagande av miljö- och byggnämndens beslut den 21 november 2017, § 102, inom ramen för länsstyrelsens beslut den 19 januari 2018 i ärendenr 403-9537-17. Sistnämnda beslut har i sin tur överklagats och prövas i domstolens mål nr P 523-18. Det finns inte skäl att undanröja det nu överklagade beslutet (dvs. länsstyrelsens beslut den 28 december 2017) i aktuellt mål P 101-18 endast för att överklaganden ska prövas samtidigt av länsstyrelsen. I mark- och miljödomstolen handläggs dock de båda målen P 101-18 och P 523-18 samordnat.

Mark- och miljödomstolen kan endast pröva huruvida bygglov kan medges eller inte i enlighet med ansökan om bygglov som miljö- och byggnämnden och länsstyrelsen prövat genom sina beslut.

Det utgör inget hinder att annan än fastighetsägaren söker bygglov på en fastighet. Sökanden har rätt att få sin ansökan prövad av den kommunala byggnadsnämnden, i detta fall miljö- och byggnämnden. Huruvida byggnation sedan kan ske enligt ett meddelat bygglov är dock en civilrättslig fråga mellan sökande och fastighetsägaren.

Mark- och miljödomstolen har gått igenom handlingarna i målet samt övervägt vad JJ och LK anfört i länsstyrelsen och mark- och miljö-domstolen. Domstolen finner inte skäl att göra annan bedömning än den som länsstyrelsen gjort i det överklagade beslutet. Inte heller vad de anfört om förändrad utsikt från deras fastighet medför att de drabbas av betydande olägenheter i PBL:s mening. Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 7 augusti 2018

Göran Stenman

Martin Kvarnbäck

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Göran Stenman, ordförande, och tekniska rådet Martin Kvarnbäck. Föredragande har varit beredningsjuristen Sofia Ardeke.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-07-17
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr P 523-18

PARTER

Klagande

1. CL
2. ML
3. LO
4. Skivedsby samfällighetsförening

5. MW

Motparter

1. RL
2. SP
3. Miljö- och byggnämnden, Forshaga/Munkfors kommuner

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Värmlands läns beslut 2018-01-19 i ärende nr 403-9537-17,
se bilaga 1

SAKEN

Klagorätt och bygglov för nybyggnad av enbostadshus med garage på
fastigheten A

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar CLs, MWs och MLs överklaganden av
länsstyrelsens beslut den 19 januari 2018 att avslå överklagandena från LO
och Skivedsby samfällighetsförening.
 2. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.
-

Dok.Id 389164

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se www.vanersborgstingsratt.domstol.se	0521-27 02 80	måndag – fredag 08:00–16:00

YRKANDEN M.M.

CL, MW, ML, LO och Skivedsby samfällighetsförening har yrkat att mark- och miljödomstolen med ändring av länsstyrelsens beslut ska upphäva miljö- och byggnämndens bygglovsbeslut.

CL och MW (ägare till fastigheten B) har anfört bl.a. följande. De driver jordbruk i Skived och deras gård är en av få gårdar som fortfarande håller markerna öppna i Skived. Deras gård är belägen söder om den fastighet som bygglovets söktes för.

ML har anfört bl.a. följande. För 7 år sedan var hon behörig att överklaga förhandsbesked. Hon hyr och bor på B som hennes dotter och måg äger. Själv äger hon C. Sistnämnda fastighet är belägen ca 200 m från A medan B är belägen ca 75 m från A.

LO (ägare till D) har anfört bl.a. följande. I 3 kap. 4 § miljöbalken stadgas att både jord- och skogsbruk är av nationell betydelse och en kommande resurs för ett samhälle med låg själv försörjningsgrad och ökande befolkning. Ändringen från jordbruksmark till bostadsmark är inte förenligt med bestämmelsen. Det har heller inte gjorts någon prövning av markens lämplighet för bebyggelse enligt 2 kap. plan- och bygglagen (2010:900 [PBL]). Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1-8 §§ miljöbalken ska tillämpas.

En kraftledning med 50 kV är placerad snett över den tänkta bostadstomten och placeringen av huset har ca 50 m som längsta avstånd till ledningen och utfartsvägen kommer att vara dragen under ledningen.

Enligt 9 kap.31 § e PBL får bygglov inte ges för betydande miljöpåverkan, eller begränsning av rättighet eller pågående verksamhet i omgivningen.

Avlopp kommer att leda till ökad påverkan i form av övergödning och eventuellt utsläpp av tungmetaller genom spillvatten. Det blir frågan om begränsning av befintligt jaktvårdsområde med därtill fungerande naturvård. Kommande utfart från fastigheten till Rudskogsvägen kommer att vara skydd då markens lutning från vägen gör att utfartsvägens nivå är lägre och därigenom blir det trafikfara. Vidare skymms vägens krökning av kraftledningsstolpar.

Skivedsby samfällighetsförening har anfört i huvudsak detsamma som i länsstyrelsen.

DOMSKÄL

Gällande bestämmelser avseende bygglovsprövningen framgår i allt väsentligt av länsstyrelsens beslut.

Fastigheten A omfattas varken av detaljplan eller av områdesbestämmelser.

CLs, MWs och MLs överklaganden

Med hänsyn till instansordningens princip är det inte möjligt för CL, MW och ML att överklaga länsstyrelsens beslut avseende prövningen i sak av bygglovet då länsstyrelsen avvisade deras överklagande. Deras överklagande i den delen ska således avvisas. Det beslut som de kan överklaga är länsstyrelsens avvisningsbeslut vilket de även får anses ha gjort.

Enligt 13 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900 [PBL]) finns bestämmelser om vem som får överklaga beslut som avses i 2 a, 3, 5 och 6 §§ i 22 § förvaltningslagen (1986:223 [FL]).

Av allmänna processuella och förvaltningsrättsliga principer, som också kommer till uttryck i 22 § FL, framgår att ett beslut får överklagas av den det angår, om beslutet gått honom emot och kan överklagas. Det krävs alltså att den klagande har ett sådant intresse i saken att det berättigar honom att överklaga.

Beslut om ett bygglov anses enligt fast praxis angå ägare till de fastigheter som gränsar direkt till bygglovsfastigheten. Även om en gata eller väg skiljer klagandens fastighet från bygglovsfastigheten brukar rätt att överklaga anses föreligga. Vidare anses beslutet angå ägare till fastigheter i nära grannskap, om de är särskilt berörda med hänsyn till arten och omfattningen av den aktuella åtgärden, natur- eller trafikförhållanden på platsen m.m.

I varje enskilt ärende och mål görs en prövning av vilka som har rätt att överklaga. Mark- och miljödomstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning att CL, MW och ML inte är klagoberättigade över bygglovsbeslutet för A. Vad de anfört i mark- och miljödomstolen ändrar inte denna bedömning. Deras överklagande av avvisningsbeslutet ska således avslås.

LOs och Skivedsby samfällighetsförenings överklagande

Mark- och miljödomstolen har gått igenom handlingarna i målet samt övervägt vad LO och Skivedsby samfällighetsförening anfört i mark- och miljödomstolen.

Det noteras att Miljöavdelningen i Forshaga kommun har inkommit med yttrande daterat den 27 oktober 2017 till miljö- och byggnämnden över bygglovsansökan och uppgett bl.a. att det är möjligt med enskilda lösningar för vatten och avlopp samt att det över fastigheten går en kraftledning, 30 kV-ledning. Miljöavdelningen har inte ansett att hinder för bygglov avseende nybyggnad av ett bostadshus föreligger under förutsättning att avdelningens framförda synpunkter beaktas. Vidare noteras att miljö- och byggnämnden såsom en del av beslutsskäl angett att: ”Byggnaden har lokaliserats med hänsyn tagen till befintlig kraftledning på 30 kV.”

Mark- och miljödomstolen anser att det av handlingarna framgår att nämnden har prövat ansökan om bygglov gentemot bl.a. 2 kap. PBL. Sammantaget finner inte domstolen skäl att göra annan bedömning än den som länsstyrelsen gjort i det överklagade beslutet. Vad LO och Skivedsby samfällighetsförening anfört i mark- och miljödomstolen ändrar inte denna bedömning. Överklagandena ska därför avslås.

Upplysningsvis kan nämnas att mark- och miljödomstolen denna dag även har meddelat dom i mål P 101-18 avseende samma bygglovsbeslut där andra personers överklaganden prövats.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 7 augusti 2018

Göran Stenman

Martin Kvarnbäck

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Göran Stenman, ordförande, och tekniska rådet Martin Kvarnbäck. Föredragande har varit beredningsjuristen Sofia Ardeke.